

M.A. (2022) (SEM/CR) CBCS Part-I Semester-II Examination: March/April-2023
Sanskrit (Compulsory) Paper-V
SANC25: Vaidik Vangamay (New Pattern 2022)

Day and Date: Thursday, 11/05/2023

Total Marks: 60

Time: 3.30 PM To 5.30 PM

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 छांदोग्य उपनिषद ..... महावाक्याशी संबंधित आहे.
अ) अहं ब्रह्मास्मि | ब) जीव ब्रह्म ऐक्य क) तत्त्वमसि | ड) सत्यमेव जयते |
- 2 सर्व तत्सत्यं स ..... तत्त्वमसि श्वेतकेतो इति भूय एव म भगवन् |
अ) बुद्धी ब) मनसः क) अहंकारः ड) आत्मा
- 3 नचिकेत्याच्या पित्याने ..... या यज्ञाचे आयोजन केले होते.
अ) अश्वमेध ब) राजसूय क) विश्वजित ड) सौत्रामणि
- 4 आश्वर्यो वक्ता कुशलोऽस्य लब्धाश्वर्यो ..... कुशालानुशिष्टः |
अ) ज्ञाता ब) पिता क) कर्ता ड) भ्राता
- 5 नैषा ..... मतिरापनेया प्रोक्ताऽन्येनैव सुज्ञानाय प्रेष्ठ |
अ) मेधया ब) श्रुतेन क) तर्केण ड) प्रवचनेन
- 6 सत्वप्रधानानि ..... |
अ) आख्यातानि ब) निपाताः क) नामानि ड) उपसर्गाः
- 7 'निरुक्त' हे वेदांग वेदपुरुषाचे ..... अंग म्हटले आहे.
अ) डोळे ब) हात क) पाय ड) कान
- 8 विनश्यति इति ..... भावस्य आदिम आचष्टे |
अ) पर ब) अपर क) पूर्व ड) तमो
- 9 निरुक्तात ..... अध्याय आहेत.
अ) दहा ब) बारा क) चौदा ड) सोळा
- 10 ..... इति उत्पन्नस्य सत्त्वस्य अवधारणम् |
अ) जायते ब) अस्ति क) वर्धते ड) अपक्षीयते
- 11 मध्यमा आणि अंगठा यांच्या द्वारा ..... स्वर दाखविला जातो.
अ) उदात्त ब) अनुदात्त क) प्रचय ड) स्वरित

- 12 माध्याह्नकालीन वाणी ..... आवाजाप्रमाणे असावी असे पाणिनीय शिक्षित म्हटले आहे.
अ) मयूराच्या ब) चक्रवाकाच्या क) पोपटाच्या ड) कोकिळेच्या
- 13 शिक्षा हे वेदांग वेदपुरुषाचे ..... आहेत.
अ) मुख ब) डोळे क) हात ड) नासिका
- 14 रङ्ग वर्णांत एकूण ..... मात्रा असतात.
अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच
- 15 पाणिनीय शिक्षेचा दुसरे नाव ..... आहे.
अ) ऋक्प्रतिशाख्य ब) शब्दानुशासनम् क) एकादश खण्डिका ड) व्याकरण शिक्षा

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 यम - नचिकेत संवादातील आत्म्याचे वर्णन.
- 2 छांदोग्य उपनिषद.
- 3 चत्वारि पदजातानि |
- 4 यमवर्णाः |

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 आरुणी श्वेतकेतू संवादात आरुणीने श्वेतकेतूला दिलेल्या उपदेशाचे महत्त्व थोडक्यात लिहा.
- 2 वेदसंहितेच्या पदपाठासाठी निरुक्त शास्त्राची आवश्यकता थोडक्यात स्पष्ट करा.
- 3 वर्णोत्पत्ति प्रक्रिया यावर थोडक्यात लिहा.
- 4 पाठकाच्या गुणदोषाचा विचार थोडक्यात स्पष्ट करा.

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 आरुणी श्वेतकेतू संवादातील दृष्टांत सविस्तर स्पष्ट करा.
- 2 सहा वेदांगातील निरुक्ताचे स्थान सविस्तर स्पष्ट करा.

*****

Model Answer Paper

M.A. (2022) (SEM/CR) CBCS Part-I Semester-II Examination: March/April-2023
Sanskrit (Compulsory) Paper-V

SANC25: Vaidik Vangamay (New Pattern 2022)

Day and Date: Thursday, 11/05/2023

Total Marks: 60

Time: 3.30 PM To 5.30 PM

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 छांदोग्य उपनिषद ..... महावाक्याशी संबंधित आहे.

अ) अहं ब्रह्मास्मि | ब) जीव ब्रह्म ऐक्य क) तत्त्वमसि | ड) सत्यमेव जयते |

Option 3

2 सर्व तत्सत्यं स ..... तत्त्वमसि श्वेतकेतो इति भूय एव म भगवन् |

अ) बुद्धी ब) मनसः क) अहंकारः ड) आत्मा

Option 4

3 नचिकेत्याच्या पित्याने ..... या यज्ञाचे आयोजन केले होते.

अ) अश्वमेध ब) राजसूय क) विश्वजित ड) सौत्रामणि

Option 3

4 आश्वर्यो वक्ता कुशलोऽस्य लब्ध्वाश्वर्यो ..... कुशालानुशिष्टः |

अ) ज्ञाता ब) पिता क) कर्ता ड) भ्राता

- Option 1
5 नैषा ..... मतिरापनेया प्रोक्ताऽन्येनैव सुज्ञानाय प्रेष्ठ ।
अ) मेधया ब) श्रुतेन क) तर्केण ड) प्रवचनेन
- Option 3
6 सत्वप्रधानानि ..... ।
अ) आख्यातानि ब) निपाताः क) नामानि ड) उपसर्गाः
- Option 3
7 'निरुक्त' हे वेदांग वेदपुरुषाचे ..... अंग म्हटले आहे.
अ) डोळे ब) हात क) पाय ड) कान
- Option 4
8 विनश्यति इति ..... भावस्य आदिम आचष्टे ।
अ) पर ब) अपर क) पूर्व ड) तमो
- Option 2
9 निरुक्तात ..... अध्याय आहेत.
अ) दहा ब) बारा क) चौदा ड) सोळा
- Option 2
10 ..... इति उत्पन्नस्य सत्वस्य अवधारणम् ।
अ) जायते ब) अस्ति क) वर्धते ड) अपक्षीयते
- Option 2
11 मध्यमा आणि अंगठा यांच्या द्वारा ..... स्वर दाखविला जातो.
अ) उदात्त ब) अनुदात्त क) प्रचय ड) स्वरित
- Option 3
12 माध्याह्नकालीन वाणी ..... आवाजाप्रमाणे असावी असे पाणिनीय शिक्षेत म्हटले आहे.
अ) मयूराच्या ब) चक्रवाकाच्या क) पोपटाच्या ड) कोकिळेच्या
- Option 2
13 शिक्षा हे वेदांग वेदपुरुषाचे ..... आहेत.
अ) मुख ब) डोळे क) हात ड) नासिका
- Option 4
14 रङ्ग वर्णति एकूण ..... मात्रा असतात.
अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच
- Option 1
15 पाणिनीय शिक्षेचा दुसरे नाव ..... आहे.
अ) ऋक्प्रतिशाख्य ब) शब्दानुशासनम् क) एकादश खण्डिका ड) व्याकरण शिक्षा

Option 3
Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 यम - नचिकेत संवादातील आत्म्याचे वर्णन.
Ans:
- 2 छांदोग्य उपनिषद.
Ans:
- 3 चत्वारि पदजातानि ।
Ans:

4 यमवर्णाः।

Ans:

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 आरुणी श्वेतकेतू संवादात आरुणीने श्वेतकेतूला दिलेल्या उपदेशाचे महत्त्व थोडक्यात लिहा.

Ans:

2 वेदसंहितेच्या पदपाठासाठी निरुक्त शास्त्राची आवश्यकता थोडक्यात स्पष्ट करा.

Ans:

3 वर्णोत्पत्ति प्रक्रिया यावर थोडक्यात लिहा.

Ans:

4 पाठकाच्या गुणदोषाचा विचार थोडक्यात स्पष्ट करा.

Ans:

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 आरुणी श्वेतकेतू संवादातील दृष्टांत सविस्तर स्पष्ट करा.

Ans:

2 सहा वेदांगातील निरुक्ताचे स्थान सविस्तर स्पष्ट करा.

Ans:

*****